

1. Монография на тема „Мотивационни детерминанти при избора на учителската професия при младите хора,“ с автор Лилия Стоилова

Резюме: В монографията е направен обзор на база англоезични публикации и изследвания на факторите, които мотивират младите хора да изберат учителската професия за своя кариера, а също и мотивите на учителите да напуснат професията си. Акцентира се върху подкрепата от колектива и администрацията и училищния климат; програмите за въвеждане в професията и менторство; условията на труд на учителите; възприемане на статуса на учителската професия. Направено е изследване сред 170 студенти, изучаващи педагогически специалности, 247 учители и 409 ученици в 11-12 клас. Данните са събрани в продължение на 24 месеца. Използвана е методиката FIT-Choice на Watt и Richardson за проучване на мотивационните фактори при избора на учителската професия сред младите хора (Richardson & Watt, 2006; Watt & Richardson, 2007). С помощта на статистически процедури се установява, че учениците, които се ориентират към кандидатстване в педагогически специалности, са предимно от гимназии с хуманитарен профил или професионални гимназии. Значително по-малко са желаещите да станат учители от природо-математически и езикови гимназии. Повечето ученици не искат да станат учители основно заради невъзпитанието и трудностите при работа с ученици и родители, липсата на призвание, емоционалното натоварване и лошото заплащане. Учениците, които се насочват към учителската професия, го правят предимно поради вътрешни и алтруистични мотивационни детерминанти: работата с деца, влиянието върху обществото, любов към предмета, който ще се преподава. При студентите, изучаващи педагогически специалности, се наблюдава тенденция момичетата да имат желание да се реализират като учители предимно поради алтруистични и вътрешно-мотивационни детерминанти като работата с деца и юноши. При начинаещите учители се установи, че тези, които работят в по-малките населени места са вътрешно мотивирани и по-удовлетворени от своя избор на кариера, тъй като имат повече влияние върху учениците и техните семейства, в сравнение с колегите им от градовете. Учителите, които работят с ученици от един етап на обучение, са по-мотивирани, отколкото техните колеги, които трябва да работят с ученици от два етапа на обучение.

2. Резюме на публикувана книга на базата на дисертационен труд „ВСЕКИДНЕВНИ НЕПРИЯТНОСТИ, СТРАТЕГИИ ЗА СПРАВЯНЕ И УДОВЛЕТВОРЕНОСТ ОТ ЖИВОТА ПРЕЗ ПЕРИОДА НА СТАРЕЕНЕТО“

В монографията „Всекидневни неприятности, стратегии за справяне и удовлетвореност от живота през периода на стареенето“ е представено изследване, посветено на психологическото функциониране на възрастните хора и по-конкретно, всекидневните неприятности, с които те се сблъскват, справянето с тях и тяхната роля в преживяването на удовлетвореност от живота. Съществуват различни представи за това колко е стресов животът на възрастните хора. Изследването за различните видове неприятности, тяхното преживяване в зависимост от пола, възрастта и условията на живот подпомага по-доброто

разбиране на структурата на всекидневните неприятности в напреднала и старческа възраст.

В извадка от 720 души се провежда всеобхватен анализ на социално-демографските фактори, характера на всекидневните неприятности и стратегиите за справяне, който позволява да се изтъкнат закономерностите на тези параметри за хората в напреднала и старческа възраст в България.

Във въведението се разкриват актуалността на изследването, обозначени са обектът и предметът на изследването, хипотезите и методите на изследване. В този раздел се описват теоретичната и практическата значимост на работата и основните подходи, благодарение на които е изпълнена работата.

Първа глава е посветена на литературния обзор, проведен е анализ на различните подходи за разбирането на всекидневните неприятности и спецификите при справянето с тях. В тази глава се разглежда и социално-демографската специфика на възрастното население.

Във втора глава се провежда описание на извадката на изследването, подробно описание на използваните методи, етапите на изследване, процедурите за математическа обработка.

В трета глава са представени резултатите от проведеното изследване. Провежда се анализ на нивото на различните видове всекидневни неприятности, а също и диференциален анализ на социално-демографските фактори – възраст, пол, особености на начина на живот. След това се разглеждат стратегиите за справяне, използвани от старите хора, сравнява се степента на изразеност на различните стратегии за справяне. Изложени са и резултатите от множествения регресионен анализ и представя емпиричен модел за съотношението между всекидневните неприятности, стратегиите за справяне и удовлетвореността от живота.

Резултатите от монографията имат практическа значимост и могат да бъдат използвани и прилагани в работата със стари хора

3. Лилия Бабакова. Мотивацията на студентите при избора на учителската професия. Стратегии на образователната и научната политика, Volume 27, Number 5, 2019, ISSN: 1310–0270 (Print), 1314–8575 (Online), 520-537, индексирано във Web of Science

В настоящата статия се разглежда проблема за мотивацията на младите хора да се насочат и изберат учителската професия. Представен е инструментариум за измерване на факторите, влияещи върху избора на учителската професия - FIT (Factors Influencing Teaching) Choice – (фактори, влияещи върху избора за преподаване) на Watt и Richardson (2007). Подробно е описано изследване сред 85 студенти от педагогически специалности и са представени мотивационни характеристики, явяващи се предиктори за избора на

учителската професия. Дискутират се резултатите от психометричните стойности на скалата, корелационен и клъстерен анализ и са направени сравнения по пол, специалност, етап на работа в училище. Статията представя процеса на начална адаптация на инструментариума.

4. Ivaylo Staribratov, Liliya Babakova. Development and Validation of a Math-specific Version of the Academic Motivation Scale (AMS-Mathematics) Among First-year University Students in Bulgaria. TEM Journal, Vol.8, No.2, May 2019, ISSN: 2217-8309 (Print). eISSN: 2217-8333 (Online), 317-324, индексирано в Scopus и Web of Science

Тази статия представя резултатите от модифицирана версия на скалата за академична мотивация (AMS) (извадка от 256 български студенти), въз основа на теорията за самодетерминацията. Различни видове мотивация, свързана с учебната дейност, са разгледани и идентифицирани. Резултатите от конфирматорния факторен анализ потвърждават приемливото съответствие и наличие на пет скали, характеризиращи два типа вътрешна мотивация (обща вътрешна мотивация и вътрешна мотивация за експертност) и два вида външна мотивация (интроектирана регулация и външна регулация) и амотивация. Всички субскали се характеризират с приемлива надеждност ($0,779 < 0,916$) и показват предсказващи корелации с общото ниво на академичната мотивация и други мотивационни конструкти като очаквания за успех, академична самооценка по математика, емоции в учебния процес. По фактор „пол“ се установи, че момичетата имат по-силна вътрешна мотивация, а по фактор „година на обучение“ най-силна вътрешна мотивация имат студенти от по-горните курсове. В детайли са представени психометричните качества на инструментариума.

5. Стрижицкая О.Ю., Петраш М.Д., Муртазина И.Р., Варганян Г.А., Маневский Ф.С., Александрова Н.Х., Бабакова, Л.В. Адаптация болгарской версии шкалы социального и эмоционального одиночества (SELSA-S) для взрослых и пожилых людей. Консультативная психология и психотерапия, 2020, Т. 28. № 4. ISSN: 2075-3470 (печатный) ISSN: 2311-9446 (online) С. 79—97, индексирано във Web of Science и Scopus

Статията е посветена на адаптирането и валидирането на българската версия на скалата за социална и емоционална самота в извадки от възрастни и стари хора. Представени са материалите от психометричното тестване на въпросника, получен върху извадка от възрастни от 35 до 75 години ($N=332$; M възраст=49,45; $SD=11,17$; 28% са мъже). Експлораторният факторен анализ обособява четири фактора, два от които съвпадаха с първите две скали на оригиналния метод, а третата и четвъртата бяха разделена трета скала на оригиналния метод. За проверка на съгласуваността на скалата, беше използвана α на Кронбах, демонстрираща висока последователност както на общата скала ($\alpha=0,875$), така и на подскалите ($\alpha -0,843-0,873$). Конфирматорният факторен анализ потвърждава

четирифакторната структура на получената адаптация. Конвергентната валидност на скалата е установена чрез нейния корелационен анализ с Диференциалния въпросник за самота. Анализът на психометричните свойства на Скалата за социална и емоционална самота потвърждава, че е подходяща за използване при възрастни и стари хора. За бъдещите проучвания се препоръчва увеличаване на размера на извадката за определяне стандартни показатели.

6. Ивайло Старибратов, Лилия Бабакова. Организационна култура в училище. Стратегии на образователната и научната политика, Volume 25, Number 5, 2017, ISSN: 1310–0270 (Print), 1314–8575 (Online), 492-505, индексирано във Web of Science

Статията представя първите стъпки при създаването на тест, който да осигури обективното измерване и диагностициране на типа организационна училищна култура: „Култура на човешкия ресурс – професионализъм, цел и/или средство за високи резултати“ и „Култура на взаимоотношения и екипност – иновативност и новаторство“. Подобен тест би бил полезен да се използва в образователната практика, за да могат администраторите и ръководителите на училища да насърчат положителния климат и култура: за да се разработят програми и инициативи за подпомагане на добър работен климат; за да се създадат норми, които насърчават взаимното уважение и доброто поведение; прилагане на ефективна комуникация и информационни системи; поддържане на високи ценности и принципи и гаранция за това, че те са изградени и моделирани от всички училищни служители, и по-специално от директорите; уверение, че действията на лидерите поддържат желанния климат и култура; и разработване и прилагане на такива политики и правила, които хората добре осъзнават и споделят.

7. Liliya Babakova. Development of the Academic Stressors Scale for Bulgarian University Students, Eurasian Journal of Educational Research 2019 Issue 81, Print ISSN : 1302-597X | e-ISSN : 2528-8911, 115-128, индексирано в Scopus

Има многобройни проучвания относно вредата от академичния стрес върху благополучието на студентите и техните учебни постижения. За съжаление, няма много методи за измерване на различните академични стресови фактори сред студентите. Целта на това проучване бе да се разработи валидна и надеждна скала за измерване на стресовите фактори на които се подлагат студентите в академичната среда. Методи на изследване: След интервюта със студенти от АМГИИ и ПУ „Паисий Хилендарски“ за стресовите фактори, на които са подложени в университета, се разработи тестова форма на скала, която съдържа 19 айтема. Скалата е попълнена от 187 {първокурсници в университета. Констатации: Резултатите показаха, че академичната скала за стресори е надежден и валиден инструмент за събиране на данни, за да се използва във висшето образование. Очертаха се четири подскали: стрес, свързан с родителските очаквания, стрес свързан с липса на знания, стрес, свързан с учебния материал и лекторите, и стрес, свързан

с аудиторни дейности, които бяха потвърдени от конфирматорния факторен анализ. Установи се, че най-големият стресор в академичната среда е стресът, свързан с липсата на знания.

8. Nataliya Alexandrova, Liliya Babakova, Inna Murtazina, Olga Strizhitskaya, Marina Petrash, Yuliya Chankova. Comparative analysis of the experience of loneliness between bulgarians and russians. Proceedings of CBU in Social Sciences, Vol 2, 2021, E -ISSN 2695-0715 (Online), P-ISSN 2695-0723 (print), 1-6

В тази статия се разглежда проучване върху самотата сред 608 души от България и Русия на възраст 18-73г. Те попълниха кратката версия на скалата за Социална и емоционална самота за възрастни от Di Tommaso E., Brannen C., Best L.A. (2004). Резултатите показват, че „интимно-личностната самота“ е най-изразена и присъстваща с честотата си в съдържанието на цялостното преживяване на самотата. Това очертава дефицити, очаквания и емоции, които се реализират дълбоко в личния свят на човека сред изследваните групи от възрастни както в България, така и в Русия. На второ място по своята представителност е "социалната самота", която се откроява сред изследваните възрастни от България. Като трети структурно-съдържателен компонент се откроява „емоционалната самота“, която е особено застъпена в преживяванията на респондентите от България в сравнение с тези от Русия. В статията се обсъждат още и статистически значими резултати по факторите „държава“, „възраст“ и „семеино положение“.

9. Liliya Babakova, Tsvetana Kolovska, Konstantina Konstantinidu. Influence of distance learning on the academic motivation of students from specialties in the field of arts. Proceedings of CBU in Social Sciences, Vol 2, E -ISSN 2695-0715 (Online), P-ISSN 2695-0723 (print), 22-26

Целта на статията е да се установи как дистанционното обучение влияе върху учебната мотивация на обучаващите се студенти в сферата на изкуство в АМТИИ. Метод: въпросник за измерване на академичната мотивация (А.Величков и М.Радославова) и модифицирана скала за измерване на ангажираността на студентите в онлайн обучение и проучване. Извадка: 109 студенти от първа до четвърта година в университета, изучаващи специалности, свързани с музика, изобразително изкуство и танц Резултати: Резултатите показаха, че дистанционното обучение не се оказва основна пречка при преподаването и усвояването на учебния материал, но студентите, които са вътрешно мотивирани да учат, предпочитат традиционното обучение. Основните трудности в дистанционното обучение са предимно технически - използването на твърде много и различни платформи за обучение, липса на добра интернет връзка; организационни - трудности с управлението на времето, лесно разсейване и психологически фактори като – огромно количество писмена информация, високите изисквания на преподавателите и липса на социален обмен. Корелационният анализ установи, че студентите, които предпочитат традиционното образование, имат висока вътрешна мотивация да изучават дисциплини, свързани с

изкуството. ANOVA не установи статистически значими различия по факторите, „курс на обучение“ и „специалност“.

10. Nataliya Alexandrova, Liliya Babakova. Psychometric indicators of the social and emotional loneliness scale for adults – short version (SELSA-S) in Bulgaria. Proceedings of CBU in Social Sciences, Vol 2, 2020, E -ISSN 2695-0715 (Online), P-ISSN 2695-0723 (print), 10-15.

Тази статия разглежда психометричните показатели на скалата за Социална и емоционална самота за възрастни (кратката версия) (SELSA-S; DiTommaso, Brannen, & Best, 2004). Скалата съдържа 15 айтема, разпределени в три скали: социална самота, емоционална самота и интимно-личностна самота. За целите на изследването участие взеха 1713 лица над 60 години, от които 1042 жени и 671 мъже; и 383 изследвани лица в ранна и средна зряла възраст (20-55 години). Резултатите показаха коефициенти на висока надеждност както за пълната скала ($\alpha = 0,825$), така и за трите подскали ($\alpha = 0,727-0,845$). Факторният анализ показва четирифакторна структура на скалата. Установиха се и статистически значими корелации между трите подскали. Социалната и емоционалната самота имат най-силно влияние сред възрастните хора. Следователно, необходими са повече възможности за общуване, създаване и поддържане на социалните контакти. Установи се, че интимно-личностната самота има най-силно влияние върху по-младите хора, т.е. те преживяват значително липсата на партньор или са неудовлетворени от него.

11. Liliya Babakova. Construction and validation of a psychometric scale to measure academic engagement. Proceedings of CBU in Social Sciences, Vol 2, 2019, E -ISSN 2695-0715 (Online), P-ISSN 2695-0723 (print), 370-374

Това проучване разглежда феномена „резилиънс“ в университетска среда. Тук са описани първоначалните процедури за стандартизиране и валидиране на Academic Resilience Scale (Martin & Marsh, 2006). За да се оцени валидността и надеждността на скалата сред студентите, се приложи структурно моделиране. В изследването участваха общо 152 студенти от първи курс от два университета. Резултатите показват, че двуфакторното решение е с най-висока надеждност. Установи се, че академичните стресори корелират отрицателно както със скалата за учебна ангажираност, така и със скалата за резилиънс, която е положително свързана със скалата за ангажираност. Не се установиха различия по фактор „пол“.

12. Лилия Бабакова. Влияние на академичния стрес върху устойчивостта и академичната ангажираност в процеса на учебнопрофесионалната подготовка при студенти първокурсници. Професионално образование, Volume 21, Number 5, 2019, ISSN: 1314–555X (Print), 1314–8567 (Online), 473-485

В статията са разгледани причините и последствията от академичния стрес, а също така са представени резултати от емпирично изследване, проведено сред 117 студенти от първи

курс, изучаващи педагогически специалности с профил музикални, танцови и изобразителни изкуства. За целите на изследването бе приложен еднофакторен дисперсионен анализ, корелационен и регресионен анализ. Установи се, че най-сериозният стресор, който влияе негативно на студентската ангажираност в учебния процес, е стресът, свързан с недостига на знания.

13. Ognyan Kouychev, Liliya Babakova. Women's Emotional Experience to Covid 19 Social Constraints Influenced By Loneliness Feelings, Optimism and Negative Expectations. Proceedings of The 4th International Conference on Research in Social Sciences and Humanities, 2021, ISBN: 978-609-485-149-0, 73-82

Статията представя резултатите от онлайн проучване, което изследва ефекта от чувството за самота, оптимизма и негативните очаквания върху негативните емоционални преживявания по време на пандемия. Изследвани са 290 жени от 20 до 75 години. Инструментариум: (1) авторски въпросник, състоящ се от четири подскали: негативни емоционални преживявания, свързани със сигурността за благополучието, отрицателни емоционални преживявания, свързани със здравето, отрицателни емоционални преживявания, свързани с личния контрол върху ситуацията и негативни емоционални преживявания, свързани със семейните отношения (Койчев & Бабакова, 2020); (2) адаптирана версия на скалата за Социална и емоционална самота за възрастни (SELSA-S; DiTommaso et al., 2004 (адаптирана от Н.Александрова)) и (3) скала за оптимизъм и негативни очаквания (Величков & Радославова, 2005). Чрез прилагане на линеен регресионен анализ се установи, че негативните очаквания имат най-силен ефект върху отрицателните емоционални преживявания, свързани със сигурността на благополучието ($\beta = 0,256$; $p \leq 0,001$). Здравните ефекти са повлияни от социалната самота ($\beta = 0,204$; $p = 0,004$) в комбинация с негативни очаквания ($\beta = 0,206$; $p = 0,001$). Емоционалните преживявания, свързани със семейните отношения, са повлияни от преживяването на емоционална самота ($\beta = 0,312$; $p = 0,001$) в комбинация с негативни очаквания ($\beta = 0,133$; $p = 0,023$). При жените негативните очаквания се оказват добър предиктор за негативните емоционални преживявания, свързани с личния контрол върху ситуацията ($\beta = 0,232$; $p = 0,001$). Негативните очаквания, съчетани с емоционална самота налагат по-голямо влияние върху личния контрол върху ситуацията на жените над 35 години ($\beta = 0,607$; $p = 0,001$)

14. Наталия Александрова, Пламен Цокков, Лилия Бабакова, Огнян Койчев, Боряна Минковска. Влияние на статуса при жени в зряла възраст върху преживяването на самотата. Превенция и терапевтични практики при справянето със самотата, 2020, Ментализация и клинична практика. Сборник доклади от Третия национален конгрес по клинична психология с международно участие. София, ISSN: 978-619-241-125-1, С. 214-221

Целта на тази статия е да се изучат практиките на преживяването на самота при жените в ранна и средна зряла възраст и по-точно как семейните, необвързаните и разведените жени

възприемат чувството за самота и каква е връзката между образованието, икономическия статус и удовлетвореността от общуването с близките хора върху преживяването на самота. Метод: анкетна карта, в която се посочват социо-икономическите фактори, и скала за социална и емоционална самота SELSA (DiTommaso & Spinner, 11857). Резултати: чрез MANOVA се установи, че има значителна връзка между преживяване на самота и статуса на жените. Освен това се установи, че редица фактори като доходи, удовлетвореност от работата и удовлетвореност от връзките с близките хора влияят върху преживяването на емоционална самота, социална самота и интимно-личностна самота. Тези резултати могат да бъдат полезни при изготвянето на превантивни мерки за справяне със самотата, а също така и да бъдат предложени оптимални терапевтични практики за преодоляването на този проблем и подобряването на благополучието при жени в репродуктивна възраст

15. Огнян Койчев, Лилия Бабакова. Влияние на оптимизма, негативните очаквания и чувството за самота върху индивидуалните преживявания, свързани със социалните ограничения по време на пандемична криза. 2020. Ментализация и клинична практика. Сборник доклади от Третия национален конгрес по клинична психология с международно участие. София, ISSN: 978-619-241-125-1, С. 289-296

В тази статия е представено онлайн изследване върху емоционалните преживявания в условията на социални ограничения, породени от пандемична криза. Целта е да се изследва влиянието на чувството за самота, оптимизмът и негативните очаквания върху негативните преживявания по време на пандемия. Изследвани са 352 лица от 20 до 75 години. Инструментариум: (1) авторски въпросник, състоящ се от четири субскали: негативни преживявания, свързани с материална сигурност ($\alpha = 0,867$), негативни преживявания, свързани със здравето ($\alpha = 0,884$), негативни преживявания, свързани с личния контрол върху ситуацията ($\alpha = 0,863$), и негативни преживявания, свързани със семейните отношения ($\alpha = 0,877$); (2) адаптирана версия на скала за социална и емоционална самота за възрастни (SELSA-S; DiTommaso et al., 2004), съдържаща три субскали: социална самота, емоционална самота и интимно-личностна самота и (3) скала за оптимизъм и негативни очаквания (Радославова М, Величков А., 2005). Резултати: Чрез линеен регресионен анализ се установи, че негативните очаквания влияят най-силно върху преживяванията, свързани с материалната осигуреност ($\beta = 0,241$; $p \leq 0,001$). Върху преживяванията, свързани със здравето, най-силно е въздействието на социалната самота ($\beta = 0,169$; $p = 0,008$) в комбинация с негативни очаквания ($\beta = 0,195$; $p = 0,001$). Преживяванията, свързани със семейните взаимоотношения, са повлияни преди всичко от емоционалната самота ($\beta = 0,264$; $p \leq 0,001$) и негативните очаквания ($\beta = 0,151$; $p = 0,005$). Аналогично стоят нещата и с преживяванията, свързани с личния контрол върху ситуацията. Изводи: негативните очаквания и чувството за самота са значими предиктори на индивидуалните негативни преживявания, свързани със социалните ограничения по време на пандемията.

16. Наталия Александрова, Лилия Бабакова, Юлиан Велков. Влияние на икономическите фактори върху преживяването на самота в зряла възраст. 2019. Международна научна конференция „Лидерство и развитие на човешките ресурси. сборник с доклади. София, ISBN (online) 978-954-07-4979-2, С. 696-703

Тази статия разглежда влиянието на социално-икономическите фактори върху преживяванията на самотата. Целта е да се предложи нов подход за определяне на самотата като норма, превантивна и патологична. Методи: 1) SELLA-S, който съдържа три субскали: социална самота, емоционална самота и интимна самота. 2) Анкета, съдържаща 24 социално-икономически фактора. Участници: 108 лица за 20-55 години. Резултати: След обработката на данните и интерпретирането на резултатите от MANOVA установихме, че следните икономически фактори имат критично влияние върху хората и е необходима превенция от клиничен психолог и психиатър: фактор "доходи", който статистически значително влияе върху преживяването на интимната самота. Хората, чиито доходи са по основен трудов договор и втори трудов договор, както и тези, чиито основни доходи са от основен договор и наеми, изпитват много високи нива на самота в сравнение с тези, които работят само на един основен трудов договор. По същия начин фактор „закъсняло плащане на сметки и кредити“ влияе върху човешкото благополучие, за което установихме, че хората, които закъсняват с изплащането на дълговете си повече от два пъти, са изложени на риск да преживява по-висока степен на социална самота в сравнение с тези, закъсняващи при плащане на сметки и кредити. Семейният статус може също да има патологичен ефект върху преживяването на интимната самота

17. Nataliya Alexandrova, Liliya Babakova. The influence of the effectiveness of teaching at the university on the motivation of the pedagogical career of graduates (Bulgarian example). SHS Web of Conferences, Volume 70, 2019, eISSN: 2261-2424, 6 стр.

В статията се разглежда проблемът за статуса на учителите. Резултатите от проучването показват, че студентите, които оценяват високо преподаването в университета, са фокусирани върху преподавателската кариера, преди всичко защото вярват, че могат да повлияят на бъдещето на децата и юношите. Тези хора са много доволни от избора си да учат педагогически специалности и се стремят да усъвършенстват знанията и уменията си по пътя към кариерата. Освен това студентите смятат, че в университета могат да придобият опит и умения да работят като учители. Ефективното преподаване в университета влияе върху избора на преподавателска кариера, т.е. моделът на учене, който студентите виждат у своите преподаватели, е предпоставка за постигане на положителна мотивация за работа като учители. Но резултатите от регресионният анализ, получен по време на изследването, не показват висока тенденция към решителен избор за педагогическа кариера.

18. Лилия Бабакова. Мотивацията, свързана с избора на учителската професия – кариерна ориентация и училищна организационна култура. Сп. „Образование и технологии“, том 12, 2021, ISSN 1314-1791 (PRINT), ISSN 2535-1214 (ONLINE), 95-99

Тази статия има изцяло теоретичен характер. През последните години въпросът за мотивацията на младите хора за избор на учителска професия става все по-актуален у нас, предвид недостига на учители в много населени места. Има много изследвания върху този тип мотивация в световен мащаб, но има малко изследвания, свързани с влиянието на училищната организационна култура върху избора на педагогическа кариера. В статията са описани теории и концепции за вариацията на кариерната ориентация към учителската професия и как това рефлектира върху училищната организационна култура.

19. Лилия Стоилова. Изследване върху мотивацията за избора на учителската професия и мотивите за напускане при млади учители. Сп. „Образование и технологии“, том 14, 2023, ISSN 1314-1791 (PRINT), ISSN 2535-1214 (ONLINE), 265-271

Тази статия разглежда взаимовръзката между удовлетворението от избора на учителска професия и причините за напускане на образователната система. Разгледани са и основните причини за напускане на учителите (условия на труд, организационен климат, административна тежест и др.). Изследването установява, че хората, които са доволни от избора си на учителска професия, са по-малко склонни да напуснат училище поради натоварване, рутина на професията, лошо ученическо поведение, заплата или голяма административна тежест. Подкрепата на другите учители също е важна за младите учители.

20. Лилия Бабакова. Влияние на дистанционното обучение върху избора на учителската кариера от студентите, изучаващи специалности в областта на изкуството. В сб.ІІІ Международна научна конференция „НАУКА, ОБРАЗОВАНИЕ И ИНОВАЦИИ В ОБЛАСТТА НА ИЗКУСТВОТО“, том 1, 2021, ISSN 2738-8956 (Print), ISSN 2738-8964 (Online), 310-318

В настоящата статия се търси връзка между ангажираността в онлайн обучението и мотивацията за избор на учителската професия при студенти, изучаващи специалности в областта на изкуството, някои от които са с педагогически профил. По време на пандемията дистанционното обучение се превърна в предизвикателство както за висшите училища, така и за общообразователните. За целите на статията бе проведено изследване сред 99 човека, целящо да установи дали дистанционното обучение не се е превърнало във фактор, който да демотивира студентите да се насочат към учителската професия. Чрез многофакторен дисперсионен анализ и чрез корелационен анализ се установи, че няма пряка връзка между тези два конструкта. Въпреки предизвикателствата на дистанционното

обучение, голяма част от студентите продължават да бъдат кариерно насочени към учителската професия и особено тези от четвърти курс и тези, които изучават педагогически специалности.

21. Liliya Stoilova. Factors affecting young teachers' decisions to leave the profession in Bulgaria. Educational Alternatives, Volume 21, 2023, ISSN 1314-7277, 420-428

Настоящата статия прави обзор на изследвания, свързани с текучеството на учителите и факторите, влияещи върху решенията на учителите да напуснат работата си в училище. В статията са представени процедурите за стандартизиране на модифицирана версия на методика, използвана за измерване на факторите, влияещи върху решенията на учителите да напуснат позициите си в училище. Резултатите от многофакторния анализ показваха, че натовареността е един от най-значимите фактори, влияещи на учителите да вземат решение да напуснат работата си, имайки предвид както дългогодишния им опит в училище, така и преподавателския етап. Корелационният анализ разкри, че подкрепата на колегите играе буферна роля за вземане на решение на напускане на училище поради работното натоварване и училищна атмосфера, но не и по отношение на новите възможности, които се отварят пред учителите.

22. Лилия Бабакова. Нагласите на студентите към създаването на нови хибридни специалности в областта на изкуството. СБОРНИК ДОКЛАДИ “ПРОЛЕТНИ НАУЧНИ ЧЕТЕНИЯ”, 2021, ISSN 1314-7005, 36-41

В настоящата статия се разглежда изследване с една авторска анкета за нагласите на студентите към създаването на нова хибридна педагогическа специалност по музика и изобразително изкуство. Направено е пилотно проучване сред 32 студенти, изучаващи педагогика на обучението по музика и по изобразително изкуство. Резултатите показват, че студентите имат предимно положителни нагласи към хибридната педагогическа специалност и предимно бъдещата реализация, която би осигурила тя. От друга страна, налице е и лек скептицизъм по отношение на това дали самите студенти биха могли да съвместят дисциплини, свързани с две различни изкуства.

23. Лилия Стоилова. Мотивационни фактори при избора на учителската професия при студенти, изучаващи педагогически специалности. Сравнение между два български университета. СБОРНИК ДОКЛАДИ „ПРОЛЕТНИ НАУЧНИ ЧЕТЕНИЯ“, 2023, ISSN 1314-7005, 21-29

В настоящата статия се представя изследване относно нагласите за избора на учителската професия на студенти, изучаващи педагогически специалности, от СУ „Св. Кл. Охридски“ и АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“. От проведеното изследване се установи, че студентите и от двете висши училища имат положителни нагласи към учителството, но са налице различия по отношение на трудността и гъвкавостта на професията, вярванията

относно формирането на бъдещето на децата/юношите, заплащането и удовлетвореността от избора на педагогическа специалност.

24. О. Ю. Стрижицкая, И. Р. Мургазина, Н. Х. Александрова, Л.В. Бабакова. Представления об одиночестве в России и Болгарии (на примере студентов). Известия Саратовского университета. Новая серия. СЕРИЯ АКМЕОЛОГИЯ ОБРАЗОВАНИЯ. ПСИХОЛОГИЯ РАЗВИТИЯ, 2020. Т. 9, вып. 4, ISSN 2304-9790 (Print) ISSN 2541-9013 (Online), 367-376

Тази статия е посветена на изследване върху многостранността на разбирането на самотата и идентифицирането на нейните ресурсни механизми. Целта на изследването, представено в статията, е да сравни представата за самота сред руските и българските студенти. Предполага се, че, първо, нашите страни имат много общи неща и това позволява да се очаква общо ценностно-семантично поле, и второ, въпреки семантичното сходство на идеите за самотата, тежестта на отделните му параметри ще се различава. Изследването е проведено върху извадка (N = 442) от руски (n = 229) и български (n = 213) студенти на възраст от 17 до 27 години (M = 20,8 години, SD = 1,64; 359 жени и 83 мъже), живеещи в Санкт Петербург (Руска федерация), София и Пловдив (България). Получените резултати могат да бъдат използвани за разработване на програми, насочени както към намаляване на негативното въздействие на самотата, така и към развитие на нейните ресурсни функции.

25. О. Ю. Стрижицкая, М.Д.Петраш, Н. Х. Александрова, Л.В.Бабакова. Механизми взаимодействия одиночества и автономии у взрослых в России и Болгарии. Мир педагогики и психологии: международный научно-практический журнал. Нижний Новгород: Научно-издательский центр «Открытое знание», 2021. №08 (61), ISSN 2712-7796, 105-114

Статията е посветена на сравнителен анализ на нивото и структурните характеристики на самотата и автономността при възрастни в Русия и България. В изследването участват 224 възрастни от Русия и България на възраст 30-45 години. Методи: диференциален въпросник за чувство на самота, скала на социална и емоционална самота, скала „автономия“ от въпросника „социотропия – независимост“. Резултатите показваха, че тежестта на общото преживяване на самотата в руската и българската извадка не се различава, докато частичните и качествените характеристики бяха обект на межкултурни различия. Множественият регресионен анализ показа, че механизмите на връзката между автономията и самотата също е различна и показва противоположност модели.

26. Лилия Бабакова. Релации между всекидневни неприятности, механизми за справяне и удовлетвореност от живота при вдовиците в стара възраст. Седми

национален конгрес по психология – 31.10-02.11.2014, ISBN: 978-954-91472-9-2, 173-183

В настоящата статия е представено изследване на проблемите, с които се сблъскват възрастните вдовици. 247 овдовели възрастни жени, от които 65% на възраст над 75 години взеха участие в изследването. Разглежда се степента, в която всекидневните неприятности, стратегиите за справяне и удовлетвореността от живота са свързани помежду си. Чрез стъпков регресионен анализ се установява, че с нарастването на честотата на всекидневните неприятности, вдовиците са по-склонни да предприемат дистанциране, самокритичност или активно справяне с проблемите. Регресионните показатели обаче индикират, че успешни се явяват стратегии като положителна преоценка и социална подкрепа. Чрез дисперсионен анализ се установява, че най-висока удовлетвореност от живота съобщават тези вдовици, които се занимават с трудова дейност, както и по-високо образованите.

27. Liliya Babakova. Initial adaptation and validation for bulgarian conditions of a scale measuring the academic resilience among students. KNOWLEDGE – International Journal, Vol.30.5,2019, ISSN 2545-4439, 1267-1272

В статията се разглежда скала за академичен резилианс, която включва шест айтема и е апробирана сред 152 студенти от първи курс. Цялостната надеждност на скалата е добра ($\alpha=0,851$). Резултатите показаха статистически значими различия по фактор „пол“ и „специалност“. Момчетата докладваха за по-високи нива на резилианс, което предполага по-висока подкрепа от преподавателите спрямо момичетата в процеса на адаптация към академичните условия. Корелациите със скалата за академичен стрес показват отрицателни взаимовръзки, което е също индикация за валидността на този инструмент. От това изследване се установи, че най-голямото препятствие за постигането на академичен резилианс е липсата на знания от страна на студентите.

28. Пламен Цоков, Лилия Бабакова. Самоприемането като фактор за благополучие при старите хора. Сб. „Образование, общество, личност. Интердисциплинарен научен форум“,2015, изд. ПУ „Паисий Хилендарски, ISBN 978-619-202-032-3, 167-175

В статията се описва изследване, проведено сред 30 възрастни хора, живеещи в дом за стари хора. Използвана е методика за самоприемането на Е.Филипс (адаптиран от Н.Александрова). Чрез честотен анализ се установява, че хората в старческа възраст имат по-ниско ниво на самоприемане в сравнение с хората в напреднала възраст. По-големите възрастови и физически ограничения и влошено здраве са основните фактори, които понижават самоприемането сред старите хора. Установява се също, че жените имат средно ниво на самоприемане, а мъжете – средно високо.

29. Лилия Бабакова. Начална адаптация и стандартизация за български условия на методика, измерваща всекидневните неприятности при старите хора. Научно списание за докторанти „Докторантски изследвания“, бр.1, 2015, изд. ПУ „Паисий Хилендарски, ISSN 2367-7309, 73-87

В настоящата статия се описват процедурите по адаптирането и стандартизирането на инструментариум, измерващ всекидневните неприятности сред старите хора (Hassle Scale Elderly)(Vezina&Giroux, 1988). Направен е факторен анализ, чрез който се обособиха 5 скали, а също е използван и критерия Алфа на Кронбах. Направен е и дисперсионен анализ по факторите „пол“, „възраст“, „семеино положение“, „местоживееене“. Установява се, че методиката има добри психометрични възможности и може да бъде прилагана за изследване на възрастни хора

30. Лилия Бабакова. Начална адаптация на методиката на Р.Лазарус за измерване на стратегиите за справяне при стрес при старите хора. Сборник статии от студентски научен форум на тема: „Образование, Подходи и Технологии“, състоял се на 18.05.2013, изд. ПУ „Паисий Хилендарски, ISBN 978-954-423-897-1, 58-65

В статията се разглеждат процедурите по стандартизиране и валидизиране на методика на Р.Лазарус за измерване на стратегиите за справяне. За целта подробно са описани резултатите от фактория анализ и анализа на надеждността.

31. Лилия Бабакова. Психолингвистична структура на семантичното поле „думи за родство“ в българския език. Сборник с доклади от 14 национална конференция за студенти и докторанти „Словото – (не)възможността мисия“, 2013, изд. Контекст, ISBN 978-954-8238-44-1, 47-52

Тази статия представя изследване сред млади и възрастни хора за структурата на семантичното поле на думи за родство. Бяха подбрани 54 думи за родство и бе предложено на респондентите да ги класифицират както искат. Чрез клъстърен анализ се установи, че са налице две основни полета – едното е за кръвни роднини, а другото – некръвни. Кръвните роднини се подразделят на близки роднини и на по-далечни като братовчед, племенник. Некръвните роднини се разделят на роднини за успоредно родство като калеко, вуйна, чинка, роднини по сватовство като съпруга, булка, снаха. Установява се също, че възрастните хора употребяват значително по-често думи за родство, отколкото младите хора-

32. ЛилияБабакова. Психологически ефекти от хоровото пеене върху благополучието. Сборник с доклади от международна научна конференция „Промените в глобалния свят и новите решения“, 2021, ISBN 978-619-7404-28- 9, 116-122

Статията има изцяло теоретичен характер. В нея се разглеждат изследвания за влиянието на хоровото пеене върху благополучието на човека. Хората, които се занимават с хорово пеене, изпитват по-високи нива на благополучие и удовлетвореност от живота, изграждат по-здрави социални връзки и взаимоотношения.